

2025

משימה מבוקרת ספרות חמ"ד, (9111)

קטלוג המוזיאון

01	צרך תצלום של התוצר היצירתי
אוריה כהן	
אור וחושך בדמותה של תהילה	
2025	
עיצבנו את הכרזה ב-GEMINI ועריכה ב-CANVA.	

בכרזה שעיצבתי עומדת תהילה במרכז התמונה. מימינה ומשמאלה מעוצבים אלמנטים ניגודיים מהיצירה ומאורגנים סביב רעיון האור והחושך.

במרכז, תהילה פוסעת בשביל מרוצף בדפי ספר, הדפים מסמלים את היצירה שנכתבת על ידי המספר מחומרי חייה. היא לבושה כאישה יהודיה בת הישוב הישן בירושלים, בגדים כהים עטופה בשל ומטפחת לראשה ובידה פח המים.

בצד הימני של הכרזה, מרכיבים מוארים מחייה של הדמות: ירושלים, עיר הקודש האהובה על תהילה, מאויירת בצד ימין למעלה קרובה לקו השמים. ירושלים מוארת ושלמה ובמרכז מבנה בית כנסת החורבה עומד בתפארתו משהו שאליו מתפללת תהילה. בנוסף בצד ימין בתחתית הכרזה מופיע ספר תהילים, סיר המרק שהכינה לרבנית ונר.

בצד השמאלי העליון של הכרזה נראות חורבות ירושלים בקו האופק. משמאל לדמות מופיעים סמלים שמייצגים את הטרגדיות האישיות פטירת הבנים בדמות מודעת האבל, הטלית שניתנה לשרגא עם האירוסין, נוטה ליפול ומסמלת את החופה שהוחמצה, עם קריעת התנאים על ידי

האב ואי בקשת המחילה. הקלף המגולגל מייצגת את המכתב לשרגא מגולל את סיפור החיים הקשה ובו מנוסחת בקשת המחילה של תהילה משרגא. מכתב זה מסיים את חייה של תהילה.

תיאור הנושא/ הסוגיה/ הדילמה	הנושא אור וחושך בדמותה של תהילה קשור בהבנה שדמות ספרותית מעניינת, היא דמות עגולה המשתנה במהלך היצירה, מכילה ניגודים הניתנים לפרשנויות שונות. הקורא נדרש לחלץ את המשמעויות של הצדדים המנוגדים בדמות. תהילה היא דמות כזו, שיש בה הרבה חושך שנובע בעיקר מהעבר הקשה שלה, יחד עם הרבה אור שמאפיין את דמותה. החושך: תהילה עברה דברים קשים מאוד בחייה. בסיפור הפנימי אנו נחשפים לייסורים רבים שהיא עברה: מות שני בניה, מות בעלה, והתנצרותה של ביתה. הייסורים הקשים שתהילה עברה נובעים, לפי תהילה, מהחטא הגדול של ביטול האירוסין עם שרגא. כאשר תהילה הייתה בת 11 הודיעה לה שהיא מאורסת לשרגא. שבת אחת, חודש לפני החתונה, שרגא לא הגיעה לביתה של תהילה ללמוד עם אביה. התברר לאביה של תהילה ששרגא הלך עם אביו לבקר את רבם של החסידים. אבא של תהילה, שהיה מהמתנגדים לחסידות, קרע את שטר התנאים וביטל את האירוסין. אביה של תהילה אפילו לא ביקש מחילה משרגא, ושרגא נשבע שהוא לא ימחל. התנהגותו של אביה של תהילה היא מעין "חטא חברתי", הוקעה של "האחר" מתוך החברה. הפרת הסכם ללא בקשת מחילה. תהילה ובעלה יסבלו בהמשך מתוצאות חמורות של השלכתו של מעשה זה, כיוון שהוצאה של אדם אחר, בגלל היותו אחר, היא חטא חברתי חמור (שטיינר, "הנובלה 'תהילה' מאת ש"י עגנון", עמ' 1). תהילה התחתנה עם אדם אחר, ונולדו להם שלושה ילדים. אך חייהם היו מלאים בייסורים בגלל חטא העבר, ומעין קללה רבצה על חייהם. הבן הראשון מת במוצאי שבת אחרי הבדלה שלושים יום לפני הנחת התפילין שלו, במקביל לזמן שבו אביה של תהילה קרע את שטר התנאים. לאחר מכן הבן השני טבע בביצה ומת כחודש לפני בר המצווה שלו. תהילה מבינה שבניה מתו בגלל החטא עם שרגא, ושולחת את בעלה לחפש את
--------------------------------------	---

שרגא. במהלך הנסיעות הוא חולה ומת. העונש האחרון הוא שביתה של תהילה בורחת להתנצר ביום חתונתה. הייסורים הרבים שעברה תהילה מציירים את הצד החשוך, הקשה והסובל שלה. אך על אף הייסורים, תהילה בחרה דווקא באור. האור: תהילה היא דמות מוארת, היא בוחרת תמיד להאיר את סביבתה ולעזור לכל מי שהיא יכולה. התיקון שלה לשנאת החינם של אביה, הוא אהבת חינם. היא נותנת צדקה, תחילה בכסף ולאחר מכן בגופה. בסיפור החיצוני ניתן לראות שהיא מבקרת את הרבנית וסועדת אותה, עוזרת למספר וטורחת להביא אותו עד למקום שהוא צריך, היא מרבה להגיד תהילים ולהגיד בשבחו של הקב"ה, למרות כל הסבל והייסורים שעברו עליה. האנלוגיה הניגודית בין תהילה לרבנית מראה עד כמה תהילה היא דמות מוארת וחיונית: הרבנית מתלוננת באופן תמידי, לא מכירה טובה למי שעוזר לה, שוכבת במיטה ופסיבית. ואילו תהילה, למרות כל הסבל שהיא עברה, תמיד משבחת את הקב"ה, עוזרת לאחרים, ואקטיבית למרות גילה המבוגר. תיאוריית הדמות מסבירה לנו שדמות עגולה בניגוד לדמות שטוחה היא דמות שמתפתחת לאורך העלילה (לקסיקון ספרות מט"ח, דמות עגולה). תהילה היא דמות כזו. כילדה היה בה רק פוטנציאל של עומק כפי שהיא מעידה על עצמה. הזקן שפגש בה, ראה בה ילדה פטפטנית והזהיר אותה שלא תאבד מ"מכסת המילים" שלה אך נסיבות חייה מגלות אישה שבנתה את עצמה, למרות בדידותה רואה את הטוב בכל אדם ובכל אירוע. מטיבה לאנשים אחרים ואינה שופטת אותם.	
--	--

היבט: פרשנות/ עמדה/ תובנה אישית	
--	--

אור וחושך הם ניגודים שאנו חווים אותם על בסיס יומיומי מזריחה עד שקיעה. אלה גם מושגים שמכוונים את חיינו. כשאנו שמחים אנו מאירים וכשאנו מכוערים מפחד חושך עלינו העולם. המפגש עם היצירה תהילה מעלה פליאה ותמיהה כיצד אישה יכולה להיטיב כל כך כאשר היא חווה אובדן גדול שכול ובדידות. בכרזה השתמשתי בגוונים בהירים - מימין, וכהים- משמאל. תהילה פוסעת ומגיעה כמו מרחוק. משמאל יש עבר צבוע באפור, קיר חרב, המסמל את חורבן ביתה הפרטי אך גם את חורבנה של ירושלים, לצידו חופה מטה ליפול שהיא גם טליתו של שרגא, מודעת אבל פרושה בצד ובו הנוסח: "עלה המוות בחלונינו"-רמז לפרידות והמוות שחוותה תהילה בחייה. ובהם מות הבן הצעיר, שאז הבינה תהילה ביתר בהירות כי עליה לשנות דבר בחייה. לתקן ולבקש מחילה. איגרת המחילה לשרגא נותרת חתומה בתמונה ואין אנו יודעים אם הגיעה ליעדה והבקשה התקבלה, אך מבחינתה של תהילה הדבר סגור, היא עשתה את ההשתדלות המירבית בענין. וניכר שהיא שלמה עם מעשיה. בתמונה תהילה עצמה עוטה שחורים כאלמנה, אמנם כמקובל ללבוש הכהה של נשות ירושלים באותה תקופה, אך גם סמל לכך שתולדותיה עטופים בשחור המסמל מוות. למרות כל זאת, תהילה בוחרת בהליכה קדימה. ובחיים תחת האור. האור הוא מוטיב בנובלה (ש"עגנון פירקי לימוד, מלכה פוני, ידיעות צאחרונות 1995 עמ' 5-134) בתמונה היא פוסעת מעל תולדות חייה ומתקדמת. על פניה שפוכה נהרה וחיוך דק על שפתיה, רמז לראיית הטוב שלה. בתמונה מימין מופיעים סמלים לאיפיון העקיף של דמות תהילה על ידי מעשיה. אמירת תהילים על הסדר בכל יום, הכנת תבשיל מהביל למען נזקקים בעיר, והדלקת הנר. הנר מסמל את הבחירה באור ובטוב, הוא מסמל את הרצון לתיקון עם שרגא (שמשמעות שמו- נר), וגם את היותה אשה של ייעוד- תיקון מעשיה ותיקון עולם. בבחינת " כל עוד הנר דולק אפשר לתקן". בתיאור המספר את חדרה של תהילה במפגש האחרון בביתה, מופיע נר על השולחן. אולי זהו נר חייה. אשר אחרי שמושלמים מעשיה, הוא כבה. פתיל חייה תם. מימין מרחוק מופיעה ירושלים הבנויה ובה מראה בית הכנסת החורבה. בית כנסת זה עמד בחורבנו בתקופת תהילה, אחרי שנשרף ע"י המוסלמים, אך בחרתי להראותו בתפארתו כיום, משום שכך ציפתה	דו שיח (דיאלוג) בין התוצר היצירתי לבין ההיבט והפרשנות/ העמדה/ התובנה האישית
---	--

תהילה והתפללה. שירושלים תיבנה. וברכתה אכן התקיימה. כי כשאתה איש של ייעוד ולא איש הנותן לגורל לאחוז בך, התיקון אכן מגיע לבסוף. יש תיקון לעוול, יש אור אחרי החושך, טוב גובר על רע. אחרי השכול והחורבן יש בנין.		
--	--	--

מושגים

דמות עגולה אנלוגיה ניגודית סמל מוטיב שם הדמות כדרך לאפיון עקיף
--

מקורות

שטיינר ליליאן, תש"פ, הנובלה "תהילה" מאת ש"י עגנון: בין תוכן לצורה - המאוס והקאת המאוס, חמדעת יב, עמ' 1-12,
סולובייצ'יק הרב דב, תשלו, בסוד היחיד והיחד-קול דודי דופק, ירושלים, עמ' 7-37.
https://www.daat.ac.il/daat/vl/koldodidofek/koldodidofek01.pdf
פוני מלכה, 1995, ש"י עגנון פירקי לימוד, מוטיב האור, ידיעות אחרונות, עמ' 134-135.